

СТАНДАРТИЗАЦІЯТА НА ОТЧЕТНИЯ ПРОЦЕС ЗА ПЛАТЕЖНИТЕ ОПЕРАЦИИ В БАНКИТЕ – ФАКТОР ЗА ИЗГРАЖДАНЕТО НА ЕДИНЕН ЕВРОПЕЙСКИ ПАЗАР НА ПЛАТЕЖНИТЕ ПРОДУКТИ И УСЛУГИ

В статията се разглежда същността и характеристиките на системи на електронно плащане. Доказани процедура за документиране на отчетност и определя последователността на плащания чрез система на електронно плащане

Създаването на Единна европейска платежна зона – SEPA¹ е важна стъпка към постигането на по-пълна европейска интеграция. Проектът SEPA е инициран от Европейската комисия и Европейската централна банка с подкрепата на Европейския платежен съвет, като целта е електронните плащания в евро между страните на територията на SEPA, да се извършват чрез използването на общи платежни инструменти, стандарти, процедури и инфраструктура. Единната европейска платежна зона е стъпка към реално усвояване на ползите от изграждането на Евроразоната, което определя особено важността на този европейски проект.

SEPA се разглежда като гаранция за по-достъпна цена на безличните плащания, като способ за преодоляване на неоправданите закъснения в тях, като дисциплиниращ фактор по отношение съблюдаването на взаимните задължения на контрагентите. Общите стандарти, ускореният сетълмент и опростената обработка ще подобрят паричния поток, ще намалят разходите и ще улеснят достъпа до нови пазари.

Постигането на целта на SEPA налага създаването и спазването на хармонизирани бизнес-правила и технически стандарти. Като основни характеристики на SEPA могат да се очертаят следните:

– интегриран набор от платежни инструменти: SEPA кредитен превод, SEPA директен дебит и банкови карти, които отговарят на изискванията на рамката на SEPA за картовите плащания;

– еврото като единна валута за платежните транзакции;

– една сметка за изпращане и получаване на плащания;

– единни оперативни процедури, основаващи се на електронна обработка и задължително използване на IBAN и BIC за установяване сметките на клиентите и банките;

– обработка на съобщения в XML формат на данните, регулирани от ISO 20022;

– ефективна инфраструктура и клиринг за плащания в евро в Европейската банкова асоциация;

– хармонизирана правна среда.

Всички тези особености оказват влияние върху организацията и технологията на отчетния процес за SEPA платежните операции в банките. Това е така, защото при посредничеството на банките платежните операции на практика се извършват чрез задължаване сметката на платеца и/или заверяване сметката на получателя. Или чрез системата на счетоводството платежните операции не само се отразяват, но и се реализират.

¹ Single Euro Payment Area. Териториално SEPA обхваща 27-те държави-членки на ЕС както и Исландия, Норвегия, Лихтенщайн, Швейцария и Монако

В България е изградена адекватна правна рамка за платежния процес, основана на европейските директиви, която на практика създава условия за хармонизиране на платежните услуги и системи в страните-членки в Европейския съюз. Извършваните от банките в България платежни услуги се регламентират с влезлия в сила от 1 ноември 2009 г. Закон за платежните услуги и платежните системи (ЗПУПС)² и съпътстващите го наредби. Този закон транспонира в българското законодателство Директивата за платежните услуги във вътрешния пазар³, която е правната основа за изграждането на SEPA. Освен изискванията на визираната директива новоприетият закон въвежда в българското законодателство и изискванията на Директивата за предприемането, упражняването и надзора над дейността на институциите за електронни пари⁴ и на Директивата за окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа⁵, които също имат отношение към платежния процес. Постановките на новия регламент, предвиждат редица задължения и отговорности на банките в процеса на предоставянето на платежни услуги, които рефлектират върху организацията и технологията на отчетния процес за тях. Въведени са ясни и подробни правила и стандарти за изпълнението на платежни услуги, които дават възможност за осигуряване на еднаквост при счетоводното интерпретиране на платежните операции и информационна съвместимост между счетоводните звена на банките, участници в SEPA.

Преди извършването на всяка платежната операция, в това число и посредством SEPA платежен инструмент, съгласно разпоредбите на ЗПУПС, банката трябва да предостави предварителна информация на ползвателите на платежни услуги. Предварителна информация⁶ се отнася до въпроси, свързани с обстоятелствата по извършването на платежната операция. Тази информация може да се предостави под формата на общи условия за извършване на SEPA платежни операции или проект на рамков договор за платежни услуги, с който се урежда бъдещото изпълнение на отделни или на поредица от SEPA платежни операции. Предоставянето на предварителна информация дава възможност на клиента да направи информиран избор.

Банките са задължени да предоставят на ползвателите на платежни услуги последваща информация за всяка платежната транзакция по предварително уговорен в рамковия договор начин. Последващата информация включва данни за регистрационния номер на платежната операция; стойността ѝ, изразена във валутата, в която е задължена, респективно заверена платежната сметка на ползвателя; данни за размера на всички такси и лихви, дължими от ползвателя

² ЗАКОН за платежните услуги и платежните системи, обн. ДВ бр. 23/2009 г., в сила от 1 ноември 2009 г.; изм., бр. 24 от 2009 г.

³ ДИРЕКТИВА 2007/64/ЕО относно платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 97/7/ЕО, 2002/65/ЕО, 2005/60/ЕО и 2006/48/ЕО и за отмяна на Директива 95/7/ЕО (ОВ, L 319/1 от 5 декември 2007 г.)

⁴ ДИРЕКТИВА 2000/46/ЕО относно предприемането, упражняването и надзора над дейността на институциите за електронни пари, (ОВ, L 275 от 27.10.2000 г.)

⁵ ДИРЕКТИВА 98/26/ЕО относно окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа. (ОВ, L 166 / 45 от 11.06.98 г.)

⁶ Предварителната информация включва: описание на предоставяните платежните услуги; вида и характеристиките на информацията, която ползвателят трябва да предостави на банката, за да се осигури точното изпълнение на платежното нареждане; формата и реда за даване и оттегляне на съгласие за изпълнение на платежната операция; максималният срок за изпълнение на конкретната платежна услуга; дължимите такси и комисиони, действащият или референтният обменен курс; реда за осъществяване на комуникация между страните по договора; възможностите за изменение и прекратяване на рамковия договор

във връзка с платежната операция; обменния курс, използван от банката по отношение на платежната операция; вальора на задължаване, респективно на заверяване платежната сметка или датата на получаване на платежното нареждане. Тази информация се съдържа в предоставения от банката отчет по банкова сметка.

При извършване на плащания банките в качеството си на доставчици на платежни услуги спазват изискванията на Регламент (ЕО) № 1781/2006 относно информацията за платеца, придружаваща парични преводи⁷ и Регламент (ЕО) № 924/2009 относно презграничните плащания в рамките на Общността⁸.

Основен елемент в концепцията на SEPA е създаването на общ набор от паневропейски платежни инструменти и ефективна инфраструктура за обработването им. SEPA платежните инструменти се базират на нов набор от правила, практики и стандарти за плащанията в евро.

SEPA кредитен трансфер⁹ е деноминирано в евро прехвърляне на средства от страна на платеца в полза на бенефициента чрез платежно нареждане, изпратено до банката по електронен път.

Като основни характеристики на SEPA кредитен превод могат да се определят следните:

- прилага се за сделки в евро;
- сметките на наредителя и на бенефициента трябва да са в IBAN формат;
- наредителят и бенефициентът трябва да имат сметки в банки, разположени в териториалния обхват на SEPA;
- сумите не са ограничени;
- банките, извършващи директен дебит трябва да бъдат участници в SEPA схемата;
- комисионите по превода са поделени (SHARE).

Правилникът за схемата за SEPA кредитен превод и придружаващите го Насоки за внедряване, одобрени от Европейския платежен съвет регламентират правилата и задълженията на участниците по схемата. Спазвайки тези правила, а също и изискванията на българското законодателство, иницирането на платежната операция – SEPA кредитен трансфер в банка в България става на основание представено от наредителя (длъжника) правилно съставено платежно нареждане. В него като минимум следва да се съдържа: основната информация за наредителя и получателя на превода¹⁰, сумата и основанието на превода. От първостепенно значение за точното изпълнение на SEPA кредитния превод е посочването на коректен IBAN и BIC на получателя.

Заедно с платежното нареждане банката изисква от наредителя да представи и надлежно попълнени статистически формуляри, декларации и други документи, задължителни за представяне съгласно приложимите нормативни актове и документи:

---

⁷ РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1781/2006 относно информацията за платеца, придружаваща парични преводи (ОВ, L 345 от 08.12.2006 г.)

⁸ РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 924/2009 относно презграничните плащания в рамките на Общността и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2560/2001 (ОВ, L 266/11 от 9.10.2009 г.)

⁹ Европейският платежен съвет поддържа на интернет страницата си актуален списък на участниците във всяка една от схемите на SEPA. Направената справка сочи, че към 12 август 2011 г. двадесет и две банки в България са включени в регистъра на участниците, присъединили се към схемата SEPA кредит трансфер

¹⁰ IBAN на сметките на наредителя и получателя, BIC на обслужващите ги банки, име и адрес на наредителя и име и адрес на получателя

– статистическа форма по чл.3 ал. 1 от Наредба № 27 на БНБ за статистиката на платежния баланс¹¹ – при превод между местно и чуждестранно лице и преводи към чужбина за сума равна или надвишаваща равностойността на 100 000 лева в чужда валута;

– съпътстващи документи, доказващи необходимостта от извършване на превода съгласно Наредба № 28 на БНБ за информацията, събирана от банките при извършването на презгранични преводи и плащания¹² (при преводи към чужбина за суми, надвишаващи равностойността на 25 000 лева в чужда валута);

– декларация по чл. 4, ал. 7 и по чл. 6, ал. 5, т. 3 от Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП)¹³ – при сума равна или надвишаваща равностойността на 30 000 лева в чужда валута, или в случаите на извършване на повече от една операция или сделка, които по отделно не надвишават тази сума, но са налице данни, че операциите или сделките са свързани.

Статистическата форма и Декларацията по ЗМИП са част от платежното нареждане за презграничен превод.

Банката трябва да въведе всички данни от платежното нареждане при подаване на съобщение към платежна система за изпълнение на нареждането. Тя носи отговорност за всяко несъответствие между съобщението и нареждането.

При изпълняване на нареден SEPA кредитен превод банката задължава сметката на наредителя със сумата на превода и дължимите такси. В случай, че нареждането се изпълнява от сметка в различна от евро валута, банката следва служебно да превалутира сумата на превода, като приложи обявения “курс продава” за съответната валута, прилаган по безкасовите операции в деня на осчетоводяване на превода.

Клиринг и сетълмънт рамката на SEPA установява правилата, съгласно които, обслужващите системи следва да обработват трансферирането на средства в SEPA. Рамката е създадена така, че да осигури достъп до всички банки в еврозоната и разделение на правилата от индивидуалните характеристики на системите.

Представените в банката платежни нареждания за извършване на SEPA кредитен превод се изпълняват в зависимост от желанието на клиента и приложимата платежна система:

– с вальор не по-късно от следващия работен ден – за наредени преводи в евро в страната през БИСЕРА 7 – EUR¹⁴, за суми под 50 000 евро;

– с текущ вальор – изпълнени по възможност и преценка на банката през TARGET2-BNB¹⁵ или през банка-кореспондент и системата за международни разплащания S.W.I.F.T (за изпълнение на експресни преводи);

¹¹ Наредба № 27 на БНБ за статистиката на платежния баланс, обн. ДВ бр. 69 от 5 август 2003 г. ... посл. изм. и доп. ДВ бр. 102 от 2009 г.

¹² Наредба № 28 на БНБ за информацията, събирана от банките при извършването на презгранични преводи и плащания, обн. ДВ бр.111 от 21 декември 1999 г.; ... посл. изм. и доп. бр.69 от 5 август 2003 г.

¹³ Закон за мерките срещу изпирането на пари, обн. ДВ бр. 85 от 24 Юли 1998 г. ... посл. изм. ДВ. бр. 93 от 24 Ноември 2009 г

¹⁴ БИСЕРА 7 – EUR е система за обслужване на клиентски разплащания в евро, инициирани за изпълнение в определен момент. Системата приема и обработка платежни нареждания в евро на територията на България, в размер до 50 000 евро. Сетълментът на нарежданията за превод се извършва в TARGET2. Система отговаря на всички изисквания на ЕПС и съвременните европейски практики за системи, изпълняващи SEPA преводи. В нея участват 10 български търговски банки

¹⁵ TARGET 2 – BNB е системен компонент, чрез който 18 български търговски банки, Спомагателната система БИСЕРА 7 – EUR и БНБ участват в TARGET2. Предназначена е за извършване на сетълмент в реално време на разплащания в евро. Чрез TARGET 2 – BNB могат да бъдат извършвани разплащания в евро без ограничения на техния размер, на територията на Европейското икономическо пространство

Съгласно версия (v 4.0) на правилника за кредитен трансфер в SEPA зоната¹⁶, в сила от ноември 2010 г. максималният срок за изпълнение на SEPA кредитен превод, трябва да бъде в следните граници:

- до 1 януари 2012 г. D+2 дни;
- от 1 януари 2012 г. – D+1 дни.

Ако платежните нареждания се подават от наредителя по превода като документи на хартия се допуска удължаване на срока с още един ден.

След изпълнението на SEPA кредитен трансфер банката трябва да предостави на наредителя документи, удостоверяващи изпълнената платежна операция. Такъв характер имат следните документи:

– Заявка за SEPA кредитен трансфер, чрез която се удостоверява, че предоставеното от наредителя платежно нареждане е регистрирано (въведено в системата на банката);

- Потвърждение за извършен SEPA кредитен трансфер;
- Авио за SEPA кредитен трансфер;
- Детайли по върнати съобщения на SEPA кредитен трансфер.

При SEPA входящи преводи действията на банката получател могат да се опишат със следния алгоритъм:

1. Обработване на получения файл на превода. Банката трябва да провери верността на IBAN на бенефициента. При положителен резултат следва да потвърди плащането и да го шифрира за нуждите на платежния баланс. Ако сметката, която е посочена за получаване на превода е във валута различна от евро, банката трябва да извърши превалутиране, като приложи обявения курс “продава”.

2. Уведомяване на бенефициента за получения превод, за вальора, с който ще бъде заверена сметката му и за задължението му да представи в 30-дневен срок статистическа форма по Наредба № 27 на БНБ и декларация за произхода на средствата по чл. 4 от ЗМИП.

3. Осчетоводяване. Осъществява се автоматично записване по кредита на клиентската сметка с вальор D+1 и събиране на банковите такси от клиента.

4. Осигуряване на информация за клиента. Банката трябва да изпрати копие от Авио за входящ SEPA кредитен превод на имейл адрес на клиента, регистриран за получаване на копия от преводи в клиентската база данни или през електронен канал, ако клиентът е регистриран в такъв.

5. Архивиране на информацията за получения превод и оригиналите на представените от клиентите статистически форми и декларации.

6. В случай, че резултатът при проверката валидността на IBAN показва закрит или блокиран IBAN банката трябва да предприеме действия по връщането му.

Основните предимства на схемата за SEPA кредитен превод могат да се систематизират по следния начин:

– Възможност за извършване на SEPA кредитен превод в рамките на 32 европейски страни.

– Предимства за наредителите и получателите по отношение на предлаганите услуги, ефективността на разходите, лесното ползване и автоматизираната обработка на плащанията.

---

¹⁶ SEPA Credit Transfer Scheme Rulebook http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_download.cfm?file=EPC125-05%20ECT%20RB%20v4.0%20approved.pdf

– Изпълняване на платежните операции в пълния им размер, без удръжки за банковите такси; Допуска се на клиент, участващ в плащане по кредитен превод, удръжки да прави само обслужващата го банка, като в този случай в информация, която банката предоставя, стойността на платежната операция се посочена отделно от размера на таксите, които са удръжани от нея.

– Възможност за получаване от бенефициента на информация за превода в размер на 140 знака, без промени и пропуски, под формата на неструктуриран (свободен текст) или структуриран текст.

– Сигурен, бърз и лесен достъп до сметките на всички бизнес партньори в SEPA.

– Сигурност за датата, на която парите ще постъпят по сметката на партньора или по собствената сметка.

– Единен стандарт за идентифициране и валидиране на сметка в банка в Европа въз основата на IBAN позволява съхраняването на поверителна информация по стандартизиран начин.

– Възможност за автоматизиране на отхвърлянето и връщането на плащания, тъй като те се обработват по еднакъв и предсказуем начин.

– Позволява единични и масови плащания.

– Улеснено е иницирането и получаването на плащания “от името на/в полза на”, благодарение на отделните елементи с данни за наредителя и/или за получателя.

– Идентифициране на причините за плащане в специални полета на платежния документ позволява на банката на наредителя или на банката на получателя да прилага специални правила за обработка.

– Предвидена е процедура за възстановяване на погрешно преведени средства.

Друг SEPA платежен инструмент е SEPA директният дебит.

Директният дебит е автоматичен трансфер на средства от сметката на платеща към сметката на бенефициента по упълномощена инициатива на последния. Платецът подписва съгласие, с което упълномощава получателя да нареди плащането и разрешава на банката си да изплати вземане.

Директните дебити често се използват за инициране на повтарящи се плащания (като комунални услуги) при наличие на договор, между платеща и бенефициента. Използват се също и за единични плащания, където платецът упълномощава за единични плащания. Директният дебит се иницира от кредитора, но клиентът винаги има право да реши дали да приеме или не директен дебит по своята банкова сметка.

Въвеждането на схемата за SEPA директен дебит изисква уеднаквяване на нормативната уредба за плащанията в целия ЕС. Затова то зависеше от транспонирането на Директивата на ЕС за платежните услуги в националните законодателства на държавите-членки. В Директивата се определят общи правила за разрешаване и връщане на плащания и за правата на клиентите за оспорване на директни дебити.

От 2 ноември 2009 г., когато Директивата влезе в сила, стартираха две схеми за SEPA директни дебити – SEPA базисен директен дебит и SEPA бизнес към бизнес директен дебит¹⁷. Правилата и задълженията на участниците по всяка от

---

¹⁷ Към 12.08.2011 г. само една българска банка е включена в регистъра на участниците в SEPA схемите за директен дебит, воден от ЕПС

двете схеми са отразени в одобрените за тях от Европейския платежен съвет¹⁸ Правилници и Насоки за внедряване. Те рефлексират пряко върху организацията на отчетния процес в банките за разплащанията чрез SEPA директен дебит.

Като основни характеристики на SEPA базисен директен дебит могат да се определят следните:

- прилага се за сделки в евро;
- дава възможност на получателя да събира парични средства от сметката на длъжника, при условие, че е получил съгласие за това от длъжника;
- длъжникът и получателят на средствата трябва да имат сметки в банки, разположени в рамките на Еврозоната;
- банките, извършващи директен дебит трябва да бъдат участници в схемата за директен дебит;
- схемата за директен дебит може да се използва както за еднократни, така и за повтарящи се нареждания за директен дебит;
- сумите не са ограничени.

Важна особеност на SEPA директният дебит е, че съгласието за директен дебит се предава от длъжника на кредитора (получателя на сумата). Срокът на съгласието изтича 36 месеца след последния инициран въз основа на него директен дебит.

Схемите за SEPA директен дебит включват възможността за създаване на съгласия за директен дебит посредством използване на електронни канали. Иницирането на съгласие по електронен път се основава на сигурни онлайн банкови услуги, предоставяни от банката на платеца. Платецът въвежда еднократно своите данни за удостоверяване онлайн. Елементите на инициране на съгласие по електронен път се основават на световните стандарти по ISO, управлявани от SWIFT, като по този начин се осигурява максимална прозрачност.

Организацията на платежния процес с използването на SEPA базисен директен дебит и на отчетните действия за него се основава на следните правила¹⁹, ограничени във времеви цикъл:

– Кредиторът трябва да изпрати на платеца предварително уведомление, съдържащо падежната дата и размера на исканата за дебитиране сума, в общия случай не по-късно от 14 календарни дни преди датата на падежа. Уведомлението може да се извърши чрез изпращане на фактура.

– След извършване на предварителното уведомление на платеца, но не по-рано от 14 календарни дни преди датата на падежа, кредиторът (получателят) следва да представи платежно нареждане за директен дебит в обслужващата го банка.

– Ако нареждането е първо от поредица нареждания за директен дебит по това съгласие за директен дебит, както и при еднократни платежни нареждания, банката на кредитора трябва да изпрати нареждането на банката на платеца, така, че последната да го получи чрез използвания клиринг и сетълмент механизъм най-късно 5 работни дни преди датата на падежа. Този срок се намалява до 2 работни дни преди датата на падежа в случаите, когато нареждането е последващо в една серия от поредица нареждания за директен дебит по това съгласие.

– При получаване на междубанковото съобщение, съдържащо нареждането за директен дебит, банката на длъжника следва да дебитира, съгласно инструкциите, получени от длъжника, сметката на своя клиент и да преведе, посочената в нареждането сума на банката на кредитора.

¹⁸ [http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_direct_debit_\(sdd\)](http://www.europeanpaymentscouncil.eu/content.cfm?page=sepa_direct_debit_(sdd))

¹⁹ SEPA Core Direct Debit Scheme Rulebook, http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_download.cfm?file=EPC016-6%20Core%20SDD%20RB%20%20V3%204%20approved.pdf

– Всеки кредитор следва да се идентифицира с идентификатор на кредитора на равнището на SEPA. Този идентификатор позволява на длъжника и на обслужващата го банката да филтрират всяко искане за директен дебит и да го изпълнят или отхвърлят в съответствие с инструкциите на длъжника.

– Уреждането на рекламации по представено на банката на длъжника нареждане за директен дебит чрез клиринг и сетълмент механизма, следва да се извърши до пет работни дни след датата на сетълмента на нареждането.

– Длъжникът има право да поиска от обслужващата го банка възстановяване на цялата сума по вече разрешена и изпълнена платежна операция в осем седмичен период от датата, на която е била задължена сметката му, без да обяснява причините за това. При неоторизирани транзакции от сметката на длъжника периодът за искане на възстановяване на средствата се увеличава до 13 месеца след датата на задължаване сметката на платеца.

– Банката на кредитора трябва да гарантира, че представените след крайните дати, рекламации или искания за възстановявания няма да бъдат обработвани от нея или от клиринг и сетълмент механизъм и че банката на длъжника е информирана за това.

– Времето за кредитиране сметките на получателите със сумата на платежното нареждане за директен дебит е извън обхвата на схемата за SEPA базисен директен дебит. Тук се изразява мнение, че максимален срок, в който сметката на кредитора трябва да бъде заверена от D+1 дни е разумен.

Схемата SEPA бизнес към бизнес директен дебит служи като основа за разработването на специални продукти и услуги за директен дебит, които позволяват на бизнес клиентите, в ролята им на длъжници (платци) да извършват плащания чрез директен дебит като част от техните бизнес сделки. Организацията на платежния процес при схемата за SEPA бизнес към бизнес директен дебит е аналогична на тази за основната схема с извеждане на следните особености:

– Длъжникът (платецът) няма право на възстановяване на сумата по разрешена транзакция. Това гарантира сигурността на плащането за получателя.

– Банката на длъжника преди да извърши плащане от сметката на длъжника задължително първо следва да се увери, че искането за дебитиране е упълномощено (разрешено). За целта тя следва да извърши проверка с данните от съгласието за директен дебит.

– Сроковете за представяне на нарежданията за директен дебит от страна на получателите на сумата са значително по-кратки, предвид специфичните нужди на бизнеса.

Въз основа на очертаните характеристики и правила, с които се постига стандартизация на отчетния процес, могат да се изведат следните предимства на схемите за SEPA директен дебит:

– Възможност за извършване на SEPA директен дебит в рамките на 32 европейски страни.

– Длъжникът е информиран предварително за входящо нареждане за директен дебит и за датата на плащане и по този начин е в състояние да управляват по-добре парите си.

– Кредиторът (получателят) има сигурност за извършване на плащането в рамките на предварително определен времеви цикъл. Той има възможност за определяне на точната дата на получаване на плащането, за оптимизиране на паричния поток и управление на наличностите.

– Бързата процедура по събиране на вземания отговаря на нуждите на получателя за платежен инструмент с краткосрочен кредитен риск, съчетан с ранна финалност на получените средства.

– Кредиторът (получателят) е в състояние да изпрати кратко съобщение за длъжника, заедно с уведомлението.

– Централизиране на сметки, както и ликвидност в една банка.

– Благодарение на унификацията на форматите, плащанията са лесни за обвързване със сметките за получаване или плащане в счетоводните системи.

– Обработката на плащанията, включително отхвърлени и върнати плащания, се регулира от единни, стандартизирани условия, което позволява нейното автоматизиране.

– Хармонизираното законодателството позволява по-добра предвидимост на сделките.

– Банките имат възможност да предоставят допълнителни услуги по отношение на SEPA директен дебит.

Чрез рамката за картови разплащания в SEPA, длъжникът може да извършва безналични прехвърляния на средства на кредитора чрез платежни карти или да тегли парични средства. SEPA картата е универсална карта, която може да бъде използвана във всяка страна на SEPA, при същите условия, както в страната, където е издадена. Основните характеристики на SEPA картови плащания са следните:

– прозрачност на таксите за обмяната на валута;

– EMV стандарт за платежните карти и платежни терминали, който осигурява висока степен на сигурност, чрез използването на чип технологията и ПИН;

Банката трябва да предостави на картодържателя извлечение с информация за транзакциите, извършени с картата съдържащо: данни, позволяващи идентифициране на транзакцията; сумата на транзакцията в съответната валута, както и равностойността ѝ в друга валута (приложеният обменен курс), ако има обмяна; размерът на всички такси и комисиони, приложени за отделните видове транзакции.

В случай на необходимост от превалутиране при осчетоводяване на транзакции, банката трябва да приложи курс, на MasterCard или Visa, за определяне на сумата за сетълмент и/или, курс “продава”, прилаган в деня на осчетоводяване на съответната операция, за определяне на сумата, с която трябва да се задължи сметката на титуляра.

Предимствата на SEPA картови плащания се изразяват във:

– възможност за транзакция на ПОС-терминал или банкомат през SEPA ;

– сигурност на данните, съхранявани в чип;

– проверка на една транзакция в съответствие с ПИН-кода на ПОС терминал и банкомат.

Банките могат да разработват и предлагат подобрени продукти и услуги на клиентите си, които са базирани върху схемите на SEPA. Това са услугите с добавена стойност преди и след плащането, които се дефинират като прогресивни, иновативни услуги, свързани със SEPA платежните инструменти. Услугите с добавена стойност ще помогнат на икономическите агенти да оптимизират обработването на плащанията си. Електронното фактуриране е услуга с добавена стойност преди плащането, която банките могат да предоставят. Електронното фактуриране е решение за сигурен обмен на електронни фактури със съответните данни между доставчици и купувачи, което включва

усъвършенстване на техните системи за продажба и обществени поръчки. Целта на електронното фактуриране е да се оптимизира управлението на процесите на фактуриране и плащане, като се премахне нуждата от обработка на хартиени носители от купувачите и от доставчиците. Фактурата се изпраща директно до приложението за интернет банкиране на платеца и след като той я приеме, автоматично се генерира платежна инструкция, която съдържа съответната информация за платеца и получателя на плащането. Електронното фактуриране има много предимства. От гледна точка на издателя на фактури, тя е по-евтино средство от традиционното, намаляват се и възможностите за допускане на грешки като закъснение или загубване на документа. Издателят има цялостна визия за очакваните парични потоци, което позволява тяхното управление и прогнозиране. Единната среда позволява фактурите да бъдат оспорвани значително по-лесно, както и да се поддържа изискваният от закона архив. Купувачът (платецът) пък има възможност да получава фактури, които са готови за автоматизирана обработка, както и достъп до документите в реално време.

Други услуги с добавена стойност преди плащането са он-лайн инициране на плащането и мобилно инициране на плащането.

Като опционни услуги след плащането банките могат да предлагат електронна реконсилация и електронно банково извлечение. Електронната реконсилация представлява равняване по електронен път на фактурите със съответното плащане, при което данните на получателите автоматично се актуализират. Комбинирането на услугите с добавена стойност с платежните инструменти на SEPA създава огромни потенциал за спестявания за икономиката и елиминира книжната и архивната работа.

Стандартизацията на отчетния процес в банките за SEPA платежните операции дава възможност за цялостно и автоматизирано обработване на кредитните преводи и директните дебити на SEPA в областта на отношенията клиент-банка и банка-клиент, както и в областта на картовите плащания. Същевременно обаче, наличието на интегриран пазар с набор от общи платежни инструменти, от една страна, и на съвременни правни основания, осигуряващи прозрачност, равен достъп и равно поле за изява за отделните доставчици на платежни услуги, от друга, повишава конкуренцията, а също и стимулира иновации на пазара за плащания. По този начин се постига и основната цел на проекта SEPA – създаване на интегриран, конкурентен и иновативен пазар на платежни продукти и услуги в евро.